Посаднєва О. М.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Херсонського національного технічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8721-5124>*

Рибіцька Я. М.

*студентка
Херсонського національного технічного університету*

Posadnieva Oksana

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance
Kherson National Technical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8721-5124>*

Rybitska Yana

*Student
Kherson National Technical University*

ПРОБЛЕМАТИКА БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ В УМОВАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Анотація. У роботі розглянуто теоретичні, методологічні та практичні засади бюджетного планування. Висвітлено основні економіко-політичні чинники, які впливають на якість бюджетного планування в умовах кризової економіки. Проаналізовано якість та ефективність планування бюджетних показників під час деструктивних подій, внутрішніх та зовнішніх загроз. Здійснено огляд та надано оцінку теоретико-методичних та практичних положень бюджетного планування, на цій основі розроблено практичні рекомендації щодо його вдосконалення. Розкрито різні підходи до визначення поняття «бюджетне планування». Стаття містить аналіз ефективності існуючих підходів до планування дохідної та видаткової частин державного бюджету. Визначено чинники, які впливають на якість бюджетного планування. Надано пропозиції щодо підвищення рівня ефективності бюджетного планування.

Ключові слова: бюджетне планування, Бюджетна декларація, податкове прогнозування, державний бюджет, доходи бюджету.

Вступ та постановка проблеми. Необхідною умовою забезпечення стійкого економічного зростання у країнах з економікою, що розвивається, є провадження виваженої бюджетної політики, яка б передбачала та забезпечувала стійкий розвиток пріоритетних галузей економіки та напрямів діяльності. Ефективність бюджетної політики держави значною мірою залежить від ефективного бюджетного планування. Засади середньострокового бюджетного планування (Бюджетна декларація), які були впроваджені у нашої державі й які мають на меті визначення загальних бюджетних показників на найближчі три роки, повинні забезпечувати виконання середньострокових і довгострокових бюджетних програм. Однак мінлива макроекономічна ситуація у державі та глобальні економічні виклики змушують переглядати Бюджетну декларацію щороку. Основним документом бюджетного планування залишається Закон про державний бюджет України на наступний рік, а тому від точності і повноти його виконання залежить як середньострокове бюджетне планування, так і бюджетна політика держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми забезпечення ефективного бюджетного планування та прогнозування широко розглядаються як зарубіжними, так і українськими вченими. До українських учених, які розглядали сильні та слабкі сторони бюджетного планування та прогнозування, належать: В.Г. Дем'янишин, Л.О. Козоріз, М.Я. Панасюк, В.М. Мазярчук, А.М. Вдовиченко, А.Г. Паскалова, П.В. Пірникоза, Д.М. Серебрянський, Ю.В. Сибірянська, М.В. Стадник та ін.

Результати досліджень зазначених науковців мають суттєве значення для теорії та практики бюджетного планування та прогнозування. Однак глобалізація економічних відносин, світові фінансові кризи, інші деструктивні події, такі як пандемія COVID-19, внутрішньополітичні кризи, війна на Сході країни формують передвітчизною наукою нові виклики і запити щодо вдосконалення системи бюджетного планування для забезпечення стабільного функціонування економіки країни в майбутньому.

Метою даної роботи є розгляд та оцінка теоретико-методичних та практичних положень бюджетного планування і розроблення на цій основі практичних рекомендацій щодо його вдосконалення.

Результати дослідження. Планування бюджетних доходів є складним фінансово-економічним та політичним процесом, який передбачає максимальне врахування великої кількості чинників, що впливатимуть на формування дохідної та видаткової частин бюджету будь-якого рівня. Державний бюджет України, а саме успішність його прийняття та повнота виконання, є «лакомим папірцем» ефективності діяльності уряду. Процес складання державного бюджету в Україні законодавчо врегульований Главою 6 Бюджетного кодексу України (далі – БКУ). Цей процес передбачає здійснення планування його доходів і видатків на наступний рік та на середньострокову перспективу (плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди) [1].

Місцеві органи влади також у процесі складання місцевих бюджетів керуються законодавчо встановленими

методиками планування та прогнозування бюджетних доходів і видатків. Однак вони не в змозі реалізувати себе у бюджетному плануванні повною мірою, оскільки є залежними від державного бюджету і міжбюджетних трансфертів. За допомогою скоординованих та узгоджених бюджетних планів на державному та регіональному рівнях має створюватися фінансова база для виконання соціальних програм, здійснюватися розподіл доходів і видатків між окремими ланками бюджетної системи.

У законодавчому полі України немає чіткого визначення терміна «бюджетне планування», однак наукова література містить достатньо велику кількість варіацій цієї дефініції, які можуть бути систематизовані так (рис. 1).

До науковців, які притримуються думки, що бюджетне планування є комплексом організаційно-технічних, методичних і методологічних заходів щодо визначення бюджетних доходів і видатків (перший підхід), можна віднести В.С. Загорського, О.Д. Вовчак, І.Г. Благун, І.Р. Чуй [2, с. 223], Л.Д. Сафонову [3, с. 35], М.В. Чечетова, Н.Ф. Чечетову, А.Ю. Бережну [4, с. 32], В.І. Стоян, О.С. Даневича [5, с. 63], Л.Є. Клець [6, с. 32], Л.В. Панкевич, М.А. Зварич, П.Я. Могиляк [7, с. 54], А.Г. Загороднього, Г.Л. Вознюка, Т.С. Смовженко [8], Л.П. Сідельникову [9, с. 338].

Роблять наголос на тому, що бюджетне планування є процесом централізованого розподілу і перерозподілу ВВП і національного доходу, такі вітчизняні науковці, як: В.Д. Базилович, Л.О. Баластрик [10, с. 32], С.І. Юрій [11, с. 66], Н.І. Деркач, Л.П. Гордеева [12, с. 168].

Інші науковці, такі як В.О. Свищева [13], Т.В. Проказа [14], В.Л. Андрущенко [15, с. 688], М.М. Артус, Н.М. Хижа [16, с. 135], О.Д. Василик, К.В. Павлюк [17, с. 230], В.Г. Дем'янишин [18, с. 63], у бюджетному плануванні передусім виділяють взаємозв'язок між визначенням обсягів необхідних видатків бюджетів і джерелами їх покриття та бажаним соціально-економічним розвитком держави в майбутньому.

На нашу думку, всі ці підходи висвітлюють різнобічність бюджетного планування як явища системного, економічного та методологічного. Однак найбільш наближеним до розуміння бюджетного планування у практиці складання бюджетів різних рівнів є визначення цього поняття, надане В.Г. Дем'янишином: «...Бюджетне планування за сутністю – це науково обґрунтований процес установлення обсягів і джерел формування та напрямів використання централізованого фонду грошових коштів

держави...» [18, с. 63]. Хоча у цьому визначенні не враховується бюджетне планування на місцевому рівні. Також, на нашу думку, особливої уваги заслуговує визначення цього терміна, надане В.О. Свищевою і В.Г. Жировою: «...Бюджетне планування – це діяльність із розроблення і складання проекту бюджету, яка забезпечує збалансованість та пропорційність бюджетних доходів та видатків, погодження та координацію діяльності учасників бюджетного процесу в майбутньому фінансовому році в процесі виконання бюджету...» [13]. Однак у цьому визначенні недостатньо повно охарактеризоване бюджетне планування, оскільки не включає особливості середньострокового бюджетного планування. Тому, на нашу думку, під бюджетним плануванням слід розуміти науково обґрунтований і методично та методологічно врегульований процес визначення обсягів і джерел формування та напрямів використання централізованого фонду грошових коштів, який також передбачає погодження та координацію діяльності учасників бюджетного процесу в майбутньому в короткостроковій та середньостроковій перспективі.

Основним критерієм ефективності короткострокового бюджетного планування є його максимальне наближення (бажано – повний збіг) із реально отриманими бюджетними доходами та реально здійсненими бюджетними видатками. Тобто наскільки якісним і ефективним було бюджетне планування, можна визначити тільки постфактум, коли завершився плановий бюджетний період.

Своєю чергою, якісне бюджетне планування вирішує низку загальноекономічних завдань (рис. 2).

Із метою налагодження ефективної організації бюджетного планування вітчизняними науковцями розроблено та висвітлено низку принципів бюджетного планування, які мають забезпечити його якість і максимальну наближеність до потенційних економічних і бюджетних процесів.

До таких принципів можна віднести:

- органічний зв'язок бюджетного планування із системою державних та регіональних програмних документів економічного і соціального розвитку;
- демократизацію бюджетних відносин – створення оптимальних зв'язків між державним та місцевими бюджетами за умови проголошеної децентралізації;
- пріоритетність бюджетного планування над іншими фінансовими планами;
- наукове обґрунтування планів із метою забезпечення економічної обґрунтованості та реальності прогнозних розрахунків;

Рис. 1. Основні підходи до наукового трактування бюджетного планування

Джерело: складено авторами

Рис. 2. Загальноекономічні завдання, які вирішуються за допомогою бюджетного планування

Джерело: складено авторами

- застосування єдиної методології здійснення бюджетних розрахунків;
- раціональне визначення джерел ресурсів бюджетів;
- створення резервів для забезпечення безперервності бюджетного процесу;
- директивність та обов'язковість виконання бюджету всіма суб'єктами бюджетних відносин [19, с. 133].

Упровадження дієвої та реалістичної бюджетної політики є можливим виключно за умови дотримання вищезазначених принципів планування бюджетних доходів і видатків.

Вітчизняне бюджетне планування передбачає здійснення усіх етапів складання та затвердження державного та місцевих бюджетів. Оскільки від обсягів базових дотацій, запланованих у державному бюджеті, залежать планові доходи більшості місцевих бюджетів, тому як об'єкт дослідження перш за все розглянемо саме державний бюджет.

У Бюджетному кодексі України (Глава 6) зазначено, що першим етапом планування державного бюджету на майбутній рік є складання Бюджетної декларації. Бюджетна декларація – це головний фінансовий документ, на підставі якого готуватимуть бюджети на кожен рік протягом трьох років (у цьому році – з 2022 по 2024 р.).

Складання бюджету на три роки передбачено Бюджетним кодексом України та Законом України «Про вне-

сення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження середньострокового бюджетного планування». У БКУ передбачається, що уряд має планувати основні показники бюджетних доходів та видатків не на рік, а на три роки. При цьому щороку парламент, як і раніше, голосуватиме за бюджет на наступний рік, який залишається головним фінансовим документом.

Середньострокове бюджетне планування не передбачає встановлення точних цифр, а лише ухвалення приблизних прогнозних показників державних доходів і видатків. Точні бюджетні показники встановлюються Законом про державний бюджет України на плановий рік.

Згідно з нормами БКУ, Бюджетна декларація – це документ середньострокового бюджетного планування, що визначає засади бюджетної політики і показники державного бюджету на середньостроковий період та є основою для складання проекту державного бюджету України і прогнозів місцевих бюджетів.

Для підготовки проекту держбюджету Міністерство фінансів розробляє і доводить до головних розпорядників бюджетних коштів інструкції з підготовки бюджетних запитів.

Бюджетний запит – це документ, підготовлений головним розпорядником бюджетних коштів, що містить пропозиції з відповідним обґрунтуванням щодо обсягу

бюджетних коштів, необхідних для його діяльності на наступні бюджетні періоди (ч. 1 ст. 2 БКУ) [1].

Головні розпорядники бюджетних коштів безпосередньо не складають запит, а розподіляють отримані плановані суми коштів між виконавцями бюджетних програм, кожен з яких розглядає планові показники і складає ту частину запиту, яка становить його бюджетну програму (рис. 3).

Як правило, головні розпорядники коштів подають запити в дещо завищених розмірах, тоді як обсяг держбюджету орієнтовно відомий і його перевищення не допускається. Тому Міністерство фінансів установлює обмеження з урахуванням загальних сум планованих коштів. Обмеження встановлюються виходячи з реальних можливостей, вимог нормативно-правових актів, зокрема актів Кабінету Міністрів України щодо складання проєкту держбюджету на конкретний рік. Але це не виключає деяких коригувань у розмірі видатків конкретному розпоряднику бюджетних коштів ще на стадії складання проєкту держбюджету.

Тобто з усього вищезазначеного можна зробити висновок, що планування видаткової частини бюджету цілком і повністю покладається на головних розпорядників бюджетних коштів та відповідальних виконавців, а Міністерство фінансів України лише доводить граничні обсяги попередньо виділених головним розпорядникам коштів і контролює правомірність включення видатків у бюджетний запит.

Основною «проблемою» бюджетного планування для Міністерства фінансів є не видаткова частина бюджету, а дохідна його частина. При цьому наголос робиться саме на прогнозуванні податкових надходжень, оскільки вони

є основними джерелами наповнення доходів державного бюджету (рис. 4).

Як видно з рисунку, за останні п'ять років питома вага податкових надходжень у доходах державного бюджету становить приблизно 80%.

Оскільки основними доходами бюджету є податки, а серед податкових надходжень – саме вище перелічені податки, то без перебільшення можна сказати, що від якості планування їх надходжень у цілому залежать доходи бюджету та можливість своєчасно й у повному обсязі здійснювати видатки бюджету.

У вітчизняному законодавчому полі існує Наказ Міністерства фінансів України, Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Державної податкової адміністрації України, Державної митної служби України «Про затвердження Методики прогнозування податку на додану вартість» від 31.08.2004 № 545/315/502/637, який досі є чинним і яким керуються під час розрахунку планових надходжень ПДВ. Також є Наказ Міністерства фінансів України «Про методики прогнозування показників надходжень до бюджету» від 24.12.2010 № 1646, яким затверджено:

- Методику прогнозування надходжень податку на доходи фізичних осіб;
- Методику прогнозування надходжень податку на прибуток підприємств;
- Методику прогнозування надходжень акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (робіт);
- Методику прогнозування надходжень акцизного податку з увезених на митну територію України підакцизних товарів (робіт) [21, с. 3].

Рис. 3. Алгоритм підготовки бюджетних запитів

Джерело: складено авторами

Рис. 4. Питома вага податкових надходжень у доходах державного бюджету України у 2016–2020 рр.

Джерело: складено авторами за даними [20]

Рис. 5. Відповідність вітчизняного бюджетного прогнозування доходів ДБУ основним критеріям прогнозування

Згідно з дослідженнями Офісу з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України (далі – ОФЕА), незважаючи на те що вказані методики складені на основі показників, що впливають із самої сутності прогнозованих потоків податкових надходжень, у цих методик є низка суттєвих недоліків, які порушують основні критерії прогнозування (точність прогнозу, орган прогнозування, прозорість розрахунків прогнозу) (рис. 5) [21, с. 21].

Окрім невідповідності вітчизняного бюджетного планування і прогнозування світовим практикам прогнозування, у суспільстві існує стійка недовіра до правдивості планових показників через їх постійну зміну у процесі виконання бюджетів на поточний рік. Такі неодноразові зміни до планових показників державного бюджету, які спостерігаються у кожному бюджетному періоді, спричиняють інфляційні очікування, що, своєю чергою, ще більше погіршують виконання планових показників бюджету.

Висновки. Оскільки прогнозування податкових надходжень зокрема і, як наслідок, планування доходів ДБУ на наступний рік у цілому не відповідають прийнятим у світовій практиці критеріям прогнозування, то для поліпшення якості бюджетного планування, на нашу думку, слід здійснити такі заходи:

1. Оновити методики прогнозування основних бюджетоутворюючих податків і надати можливість платникам

податків із ними ознайомитися, тобто зробити їх публічно доступними.

2. Щороку висвітлювати не тільки прогнозні показники доходів, а й їх інформаційну базу з конкретними цифрами і детальним поясненням методології їх розрахунку.

3. Створити незалежний експертний орган, який створюватиме прогнози, а Міністерству фінансів надати можливість перевіряти правильність визначення прогнозних показників та у разі некоректного використання методології або інших помилок повертати прогноз експертному органу для виправлення таких помилок.

4. Створити програмне забезпечення для мінімізації впливу людського фактору на створення прогнозів доходів ДБУ, однак залишити експертні оцінки як метод планування, оскільки у програмному забезпеченні неможливо врахувати всі макроекономічні тенденції і загрози.

Якщо виправити помилки, які нині існують у плануванні бюджетних доходів, то можна буде уникнути помилкового або свідомого завищення дохідної частини бюджету з подальшою необхідністю у процесі виконання бюджету екстрено скорочувати видатки або збільшувати дефіцит бюджету і, як наслідок, шукати джерела його покриття.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 11.03.2021).
2. Фінанси : навчальний посібник / В.С. Загорський та ін. Київ : Знання, 2006. 247 с.
3. Сафонова Л.Д. Бюджетний менеджмент : навчально-методичний посібник. Київ : КНЕУ, 2001. 186 с.
4. Чечетов М.В., Чечетова Н.Ф., Бережна А.Ю. Бюджетний менеджмент : навчальний посібник : у 2-х ч. Ч. 1. Харків : ІНЖЕК, 2004. 560 с.
5. Юрій С.І., Стоян В.І., Даневич О.С. Казначейська система : підручник ; 2-е вид., перероб. та доп. Тернопіль : Карт-бланш, 2006. 818 с.
6. Клець Л.Є. Бюджетний менеджмент : навчальний посібник. Київ : ЦНЛ, 2007. 640 с.
7. Бюджетний менеджмент : навчальний посібник / Л.В. Панкевич та ін. Київ : Знання, 2006. 293 с.
8. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. Львів : Центр Європи, 1997. С. 335.
9. Сідельникова Л.П. Організаційно-правові засади формування бюджетних ресурсів держави. *Бізнес Інформ*. 2015. № 10. С. 335–340. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_10_55 (дата звернення: 04.04.21).
10. Державні фінанси : навчальний посібник / за заг. ред. В.Д. Базилевича ; 2-е вид., доп. і перероб. Київ : Атіка, 2004. 368 с.
11. Юрій С.І., Стоян В.І., Мац М.Й. Казначейська система : підручник. Тернопіль : Карт-бланш, 2008. 590 с.

12. Деркач Н.И., Гордеева Л.П. Бюджет и бюджетный процесс в Украине : учебное пособие. Днепропетровск : Пороги, 1995. 256 с.
13. Свищева В.А., Жирова Г.В. Краткий курс по бюджетной системе России : учебное пособие. Москва : РИПОЛ классик, Окей-книга, 2013. 176 с. URL: <http://www.iprbookshop.ru/73353.html> (дата звернення: 15.03.2021).
14. Проказа Т.В. Теоретичні засади фінансового планування та прогнозування. *Економіка промисловості*. 2011. № 2–3. С. 250–256. URL: http://nbuv.gov.ua/UTRN/econpr_2011_2-3_39 (дата звернення: 02.04.2021).
15. Бюджетний менеджмент : підручник / за заг. ред. В. Федосова. Київ : КНЕУ, 2004. 864 с.
16. Артус М.М., Хижа Н.М. Бюджетна система України : навчальний посібник. Київ : Європ. ун-т, 2005. 220 с.
17. Василюк О.Д., Павлюк К.В. Бюджетна система України : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 544 с.
18. Дем'янишин В.Г. Бюджетне планування та його особливості в умовах демократичних перетворень. *Світ фінансів*. 2004. Вип. 1. С. 62–71.
19. Панасюк М.Я. Бюджетне планування: теоретико-методологічний аспект. *Економіка та держава*. 2011. № 7. С. 132–134.
20. Звітність. Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (дата звернення: 04.04.2021).
21. Козоріз Л.О. Аналіз методик прогнозування основних бюджетотворюючих податків. Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України. URL: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/2018-10-23-analysis-of-the-forecasting-methodology-of-main-budget-forming-taxes.pdf> (дата звернення: 15.01.2021).

References:

1. Biudzhetni kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 08.07.2010 r. № 2456-VI. Data onovlennia: 01.01.2021. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (accessed 11 March 2021).
2. Zahorskyi V.S., Vovchak O.D., Blahun I.H., Chui I.R. (2006) *Finansy* [Finances]. Kyiv: Znannia. (in Ukrainian)
3. Safonova L.D. (2001) *Biudzhetni menedzhment* [Budget management]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
4. Chechetov M.V., Chechetova N.F., Berezhna A.Yu. (2004) *Biudzhetni menedzhment* [Budget management]. Kharkiv: VD "INZHEK". (in Ukrainian)
5. Yurii S.I., Stoian V.I., Danevych O.S. (2006) *Kaznacheiska systema* [Treasury system]. Ternopil: Carte Blanche. (in Ukrainian)
6. Klets L.Ye. (2007) *Biudzhetni menedzhment* [Budget management]. Kyiv: TsNL. (in Ukrainian)
7. Pankevych L.V., Zvarych M.A., Mohyliak P.Ya. (2006) *Biudzhetni menedzhment* [Budget management]. Kyiv: Znannia. (in Ukrainian)
8. Zahorodnii A.H., Vozniuk H.L., Smovzhenko T.S. (1997) *Finansovyi slovnnyk* [Financial dictionary]. Lviv: Center of Europe. (in Ukrainian)
9. Sidelnikova L.P. (2015) Orhanizatsiino-pravovi zasady formuvannia biudzhetnykh resursiv derzhavy [The Organizational-Legal Principles of Establishing the State Budgetary Resources]. *Business Inform*, no. 10, pp. 335–340. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_10_55 (accessed 04 April 2021).
10. Bazylevych V.D. (ed) (2004) *Derzhavni finansy* [Public finances]. Kyiv: Attica. (in Ukrainian)
11. Yurii S.I., Stoian V.I., Mats M.Y. (2008) *Kaznacheiska systema* [Treasury system]. Ternopil: Carte Blanche (in Ukrainian)
12. Derkach N.Y., Hordeeva L.P. (1995) *Biudzhety i biudzhetnyi protsess v Ukrainy* [Budget and budget process in Ukraine]. Dnepropetrovsk: "Porohy" (in Ukrainian)
13. Svyshcheva V.A., Zhyrova H.V. (2013) *Kratkyi kurs po biudzhetnoi systeme Rossyy* [A short course on the budget system of Russia]. Moscow: RIPOL classic, Okay-book (in Russian). Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_10_55 (accessed 15 March 2021).
14. Prokaza T. V. (2011) Teoretychni zasady finansovoho planuvannia ta prohnozuvannia [Theoretical principles of financial planning and forecasting]. *Industrial economics*, no. 2–3, pp. 250–256. Available at: http://nbuv.gov.ua/UTRN/econpr_2011_2-3_39 (accessed 02 April 2021).
15. Fedosov V. (ed) (2004) *Biudzhetni menedzhment* [Budget management]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
16. Artus M.M., Khyzha N.M. (2005) *Biudzhetna systema Ukrainy* [Budget system of Ukraine]. Kyiv: European University Publishing House. (in Ukrainian)
17. Vasylyk O.D., Pavliuk K.V. (2004) *Biudzhetna systema Ukrainy* [Budget system of Ukraine]. Kyiv: Center for Educational Literature. (in Ukrainian)
18. Demianyshyn V.H. (2004) Biudzhette planuvannia ta yoho osoblyvosti v umovakh demokratychnykh peretvoren [Budget planning and its features in the conditions of democratic transformations]. *World of finance*, vol. 1, pp. 62–71.
19. Panasiuk M.Ya. (2011) Biudzhette planuvannia: teoretyko-metodolohichnyi aspekt [Budget planning: theoretical and methodological aspect]. *Economy and state*, no. 7, pp. 132–134.
20. State Treasury Service of Ukraine (2021) Zvitnist [Reporting]. Available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (accessed 04 April 2021).
21. Kozoriz L.O. (2018) Analiz metodyk prohnozuvannia osnovnykh biudzhetotvoriuiuchykh podatkov [Analysis of methods for forecasting the main budget-forming taxes]. Office of Financial and Economic Analysis in the Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/2018-10-23-analysis-of-the-forecasting-methodology-of-main-budget-forming-taxes.pdf> (accessed 15 January 2021).

ПРОБЛЕМАТИКА БЮДЖЕТНОГО ПЛАНИРОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ

Аннотация. В работе рассмотрены теоретические, методологические и практические основы бюджетного планирования. Освещены основные экономико-политические факторы, которые влияют на качество бюджетного планирования в условиях кризисной экономики. Проанализированы качество и эффективность планирования бюджетных показателей во время деструктивных событий, внутренних и внешних угроз. Сделан обзор и дана оценка теоретико-методических и практических положений бюджетного планирования, на этой основе разработаны практические рекомендации по его усовершенствованию. Раскрыты различные подходы к определению понятия «бюджетное планирование». Статья содержит анализ эффективности существующих подходов к планированию доходной и расходной частей государственного бюджета. Определены факторы, влияющие на качество бюджетного планирования. Представлены предложения по повышению уровня эффективности бюджетного планирования.

Ключевые слова: бюджетное планирование, Бюджетная декларация, налоговое прогнозирование, государственный бюджет, доходы бюджета.

PROBLEMS OF BUDGET PLANNING IN CONDITIONS OF MACROECONOMIC INSTABILITY

Summary. The theoretical, methodological and practical principles of budget planning are considered in the work. The main economic and political factors that affect the quality of budget planning in a crisis economy are highlighted. The quality and efficiency of budget indicators planning during destructive events, internal and external threats are analyzed.

The effectiveness of the state budget policy largely depends on effective budget planning. The principles of medium-term budget planning (Budget Declaration), which were introduced in our country and which aim to determine the general budget indicators for the next three years, should ensure the implementation of medium-term and long-term budget programs. However, the changing macroeconomic situation in the country and global economic challenges force the Budget Declaration to be revised annually. The main document of budget planning is the law on the State Budget of Ukraine for next year, and therefore the accuracy and completeness of its implementation depends on both medium-term budget planning and budget policy.

The revenue part of the State Budget of Ukraine has a decisive influence on the formation expenditure's part of the State Budget of Ukraine and a significant impact on the formation of local budgets. Therefore, the quality and accuracy of revenue planning is a necessary guarantee of socio-economic development of the state in the planned budget period. The execution of the revenue side of the state budget is also greatly influenced by foreign economic factors, which are not always predictable even for developed economies with a long history of budget risk forecasting, and for Ukraine sometimes become catastrophic, because our country does not have reserve funds as countries with developed economies.

The purpose of the article is to consider and evaluate the theoretical and methodological and practical provisions of budget planning and develop on this basis practical recommendations for its improvement. In view of this, the paper revealed different approaches to the definition of «budget planning». The article considers the existing approaches to planning the revenue and expenditure side of the state budget. The authors identified factors that affect the quality of budget planning. The paper presents proposals for improving the efficiency of budget planning.

Key words: budget planning, Budget declaration, tax forecasting, state budget, budget revenues.